

UOT 78

S.A.Quliyeva

magistrant

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
AZ 1000, Bakı ş., Üzeyir Hacıbəyli küçəsi, 68

E-mail: manafli.sara@mail.ru

DİSTANT TƏLİMLƏ MUSIQİ DİNLƏNİLMƏSİ

Açar sözlər: *distant təlim, müasir texnologiyalar, təlim prosesi, fəal təlim*

Distant təlimin əsas məqsədi müasir texnologiyalardan istifadə etməklə, şagirdləri təlim prosesinə cəlb etməkdir. Təhsil prosesinin bütün komponentlərini özündə cəmləşdirən fəal təlimin hər bir mərhələsində, informasiya mübadilə və müzakirə proseslərini yerinə yetirmək mümkündür.

C.A.Кулиева

ПРОСЛУШИВАНИЕ МУЗЫКИ В ДИСТАНЦИОННОМ ОБУЧЕНИИ

Ключевые слова: *дистанционное обучение, современные технологии, учебный процесс, активное обучение*

Основное развитие дистанционного обучения - это вовлечение студентов в учебный процесс с использованием современных технологий. На каждом этапе активного обучения, включающего в себя все составляющие учебного процесса, возможно осуществление процессов обмена информацией и обсуждения.

S.A.Guliyeva

LISTENING TO MUSIC IN DISTANCE LEARNING

Key words: *distance learning, modern technologies, learning process, active learning*

The main purpose of distance learning is to involve students in the learning process using modern technologies. At each stage of active learning, which includes all components of the educational process, it is possible to carry out information exchange and discussion processes.

Distant təlim, təhsil prosesinə xas olan bütün komponentləri özündə əks etdirən və xüsusi internet texnologiyaları ilə interaktivliyi təmin edən digər vasitələrlə həyata keçirilən, müəllim və şagirdlərin bir-birləri ilə məsafədən qarşılıqlı əlaqəsidir. Distant təlimin əsas məqsədi müasir texnologiyalardan istifadə etməklə təhsilənlərin öz ixtisasını artırma formasıdır. Distant təlimin tarixi 18-ci əsrdə Avropadan qaynaqlanır, bununla birlikdə rəqəmsal texnologiya inkişaf etdi və hal-hazırda ünsiyyət modeli kimi fəaliyyət göstərir. Distant təlim dünyanın hər yerindən təhsil ala biləcəyimiz və keyfiyyətli bilikləri əldə etmək üçün bir fürsətdir. Distant təlim metodu ABŞ, İngiltərə, Kanada, Fransa və digər ölkələrdə günün tələblərinə uyğun idi. Lakin 2020-ci il COVID-19 pandemiyası zamanı bütün dünya məktəbləri ənənəvi təlimdən bir qədər uzaqlaşdıq və distant təlim sistemində keçdiklər.

Müasir dövrdə dünyamız əvvəlki dövrlərə nisbətən daha sürətlə dəyişir. Bu, müasir insanın həyat tərzinə, dəyərlərinə və dünyaya baxışında özünü daha da biruzə verdi.

Musiqi tərbiyəsi estetik tərbiyənin ən əsas məqamlarından biri olub, insanda yüksək bədii-estetik zövqün formalaşmasında, zəngin ideya və mənəvi düşüncə tərzinin yaranmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Musiqini dinləmək, duymaq, onu daxildən hiss edə bilmək, musiqi haqqında öz fikirlərini söyləmək bacarığını uşaqlara hələ erkən yaşlarından aşılamaq, musiqi tərbiyəsinin ən vacib şərtlərindən biridir. Musiqi tədrisi prosesində şagirdlərdə yüksək bədii-estetik zövq formalaşdırılmalıdır ki, onlar eşitdikləri musiqi haqqında insanı daxilən zənginləşdirən yüksək bədii keyfiyyətli sənət nümunələrini düzgün seçə bilsinlər.

İstənilən bir fəaliyyətə və dərsə maraq oyatmaq üçün ilk öncə onun motivasiyası qurulmalıdır. Motivasiya şagirdlərdə təlim zamanı idrak fəallığına təkan verən əsas faktordur. Hər bir fənnin özünəməxsus motivasiya mərhələsi mövcuddur. Motivasiya mərhələsi 5-7 dəqiqə ərzində aparılır. Musiqi dərsinin motivasiya mərhələsində, mövzuya uyğun olaraq, bəstəkarın əsərlərindən ibarət parçalardan istifadə edərək qururuq. Motivasiyanın bu şəkildə qurulması həm distant təlimdə, həm də ənənəvi

təlimdə mümkündür. Distant təlim Microsoft Teams proqramı vasitəsi ilə aparılır və bu proqramın bütün vəsaitlərindən - ağ lövhə, ekran paylaşıcı, Youtube və s. istifadə etmək mümkündür. Musiqi dərslərində distant təlim zamanı internet vasitəsi ilə mövzuya uyğun musiqilər qoyub və ya videosüjet hazırlayıb ekran görüntüsünü paylaşa bilərik. Burada əsas məqsədımız uşaqlarda müvafiq mövzuya dair maraq oyatmaqdır. Məsələn mövzu dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" operasıdır, biz əvvəlcə şagirdlərə opera barədə bir qədər məlumatları çatdırırıq. Operaya aid bir sıra məlumatları aşıladıqdan sonra, hər hansı bir operanın müəyyən hissəsini şagirdlərə dinlədirik.

Dərsin motivasiya mərhələsindən sonra mövzuya uyğun tədqiqat sualı yaranır. Tədqiqat sualı əsasən motivasiya mərhələsi əsasında meydana çıxır və şagirdləri düşünməyə sövq edir. Tədqiqat mərhələsi, irəli sürülən fərziyələr əsasında yaranan problemə yönəlir. Yeni faktların öyrənilməsində və müəyyən suallara cavab tapılmasına köməklik göstərir. Tədqiqat üçün ayrılan vaxt bitdikdən sonra informasiyanın təqdimatına başlanılır. Yaranan suallar əsasında məlumatların həm mübadilə həm də müzakirə mərhələsi olur.

İnformasiyanın mübadilə və müzakirə mərhələsi bir qədər mürəkkəb prosesdir və burada daha çox zehni vərdislər, təfəkkür işləyir. Bu mərhələdə şagirdlər sinifdə mövzuya uyğun olaraq tədqiqatın gedişindən əldə etdikləri yeni informasiyaların mübadiləsini və müzakirəsini aparırlar. Mövzuya uyğun dinlənilmiş musiqi nümunəsinin xarakteri, templəri arasında uyğunluq müəyyənləşdirilir. Bu mərhələdə müəllim köməkçi suallardan istifadə etməklə əldə olunmuş faktların müzakirəsini təşkil edir. Məlumatlar sxem, cədvəl, qrafik və s. formalarda təqdimatlar əsasında dinlənilir.

Daha sonra şagirdlərdə yeni biliklərin nəticə və ümumiləşdirmə mərhələsi baş tutur. Nəticəyə gəlmək üçün müəllim şagirdlərin köməyi ilə əldə olunan bilikləri ümumiləşdirir. Bu mərhələ daha çox yeni biliklərin kəşfi istiqamətində son proses kimi nəzərdə tutulur. Dağınıq fikirlər ümumiləşir və aydınlaşır.

Fəal təlim prosesinin praktik əhəmiyyətini artıran və biliyi möhkəmləndirən prosesi yaradıcı tətbiqetmə mərhələsidir. Xüsusi ilə musiqi dərslərində yaradıcılıq prosesi mərhələsi daha rəngarəng olur. Bu mərhələ musiqi aləmi, emosional dəyərlərin və musiqi fəaliyyətinin yüksək bir pilləsidir. Mövzuya uyğun mahnı öyrədilir və əllərlə ritm tutmağı, musiqi sədaları altında rəqs etməyi, mahnını xor şəkildə ifa etməyi daha gözəl öyrənirlər. Yaradıcılıq prosesi uşaqları daha çox yeniliyə sövq edir. Hər bir

uşaqın özünəməxsus bir istedadı vardır ki, bu yaradıcılıq prosesində daha çox özünü biruzə veririr.

Fəal təlim prosesinin ən sonuncu mərhələsi qiymətləndirmə mərhələsidir. Qiymətləndirmə mərhələsində şagirdlərin təlimdəki nailiyyətləri müəyyən meyarlara əsasən qiymətləndirirlər. Bu meyarlarla müəllim şagirdləri əvvəlcə tanış edir. Qiymətləndirmə mərhələsində müəllim dərsin məzmununu, məqsədlərini, şagirdlərin bilik, bacarıq və vərdislərinin səviyyəsini müəyyənləşdirir. Uğur qazandıqlarını görmək şagirdləri çox sevinindir, həm də öz qüsurlarını, nailiyyətlərini, səhvlərini aşkar edə bilirlər.

Son dövrdə yaranan problemləri nəzərə alaraq belə qənaətə gəlmək olar ki, distant təlim məhz bu məsuliyyətli işin öhdəsindən gəlmək üçün ən yaxşı metoddur. Ənənəvi təlim zamanı müəllim və şagirdlər daim kontakt halında olurlar və bu onlar üçün əvəzədləndirəkdir. Xüsusən də ənənəvi təlimdə müəyyən tədbirlərə hazırlıq prosesi uşaqların diqqətini daha çox çəkir və əlamətdar günləri daha tez qavraya bilirlər. Bu proses uşaqların yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsinə və səhnə mədəniyyətinə ciddi təsir göstərir. Biz distant təlimdən bəhs edərkən şagirdlərin marağının və dünyagörüşünün artmasına şahid oluruq.

Biz istər distant təlim, istər ənənəvi təlimdə müəllimlərin öz bilik, bacarıq və vərdislərin şagirdlərə hər zaman ötürməyi bacardıqlarının bir daha şahidi olduq. Məhz bu səbəbdən Ümumimillilərdə Heydər Əliyev müəllimləri daim yüksək qiymətləndirmişdir “Mən müəllimdən yüksək ad tanımıram”.

ƏDƏBİYYAT

1. Zakirova A. “Kurikulum”, Bakı - 2020
2. Qədimova X. “İnteraktiv təlim metodları və onların yolları”, Bakı, 2003
3. Qasımova L., Mahmudova R. “Pedaqogika”, Bakı, 2002
4. Mərdanov M. Azərbaycan təhsili yeni inkişaf mərhələsində. Bakı, 2009.
5. Nəzərov A. “Müasir təlim texnologiyaları” fənni üzrə proqram. Bakı, 2010
6. Hüseynova A. “Distant təhsil üstünlükləri və çatışmazlıqları”. Bakı, 2020

Məqalənin redaksiyaya daxil olma tarixi: 15.06.2021

Məqalənin təkrar işlənməyə göndərilmə tarixi: 21.07.2021

Məqalənin çapa qəbul olunma tarixi: 08.10.2021

Məqaləni çapa tövsiyə edən sahə redaktorunun (və ya üzvünün) adı: pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mədinə Tuayeva

ADPU-nun Elmi Şurasının 15 aprel 2016-cı il tarixli 15 sayılı qərarı ilə çap olunur.